

Hoe jonger, hoe sneller aan het werk

Uit onderzoek naar het uitstroompatroon van werkzoekenden blijkt dat de leeftijd het sterkst de uitstroomsnelheid naar werk bepaalt. Binnen 4 maanden na de inschrijving is reeds de helft van de ingeschreven jongeren aan het werk geweest, bij de 45-plussers duurt dit langer dan 12 maanden. Zelfs bij de hooggeschoolden duurt het bijna 8 maanden eer de helft aan het werk is. Zeer opvallend is ook dat het studieniveau geen invloed heeft op de uitstroomsnelheid van werkzoekenden boven 30 jaar omdat hier dan andere factoren belangrijker zijn. Maar in alle categorieën werkzoekenden (jongeren, hooggeschoolden, ...) blijkt het aandeel 'zittenblijvers' groter te zijn dan het aandeel 'snelle uitstromers'.

De eerste 'VDAB onderzoekt'¹ zoomt in op de uitstroom(snelheid) naar werk van enkele cohorten werkzoekenden, waarbij het effect gemeten wordt van de variabelen 'jaar van inschrijving of instroom', 'leeftijd' en 'studieniveau' op de uitstroomsnelheid. Door de datum (maand) van inschrijving (instroom in de arbeidsreserve) te vergelijken met de maand van uitstroom naar werk kan men nagaan hoe snel (hoeveel maanden na de inschrijving) werkzoekenden een job gevonden hebben. Voor de 3 cohorten werkzoekenden, ingeschreven in de arbeidsreserve in de maand januari van 2003, 2005 en 2007, zal nagegaan worden of er verschillen zijn in het uitstroompatroon, met de vraag of de snelheid van uitstroom toegenomen is. Naast het effect van 'het jaar van instroom in de arbeidsreserve' wordt ook nagegaan wat het effect is van andere variabelen zoals leeftijd en studieniveau.

Jongeren stromen het snelst uit

In tabel 1 worden de belangrijkste uitstroomresultaten volgens de verschillende variabelen (leeftijd, jaar van inschrijving en studieniveau) samen gebracht in 3 indicatoren:

- ▶ het aandeel werkzoekenden dat op het einde van de eerste maand na de inschrijving een eerste keer uitgestroomd is naar werk;
- ▶ het aandeel dat nog geen enkele keer uitgestroomd is op het einde van de 12e maand na de inschrijving;
- ▶ de mediaan duurtijd, dit is de verstreken tijd (in aantal maanden) tot de helft van de cohorte de eerste keer uitgestroomd is.

Het betreft hier telkens unieke effecten waarbij er gecontroleerd wordt voor de andere variabelen.

Tabel 1. Overzicht van de belangrijkste uitstroomindicatoren voor de onderzochte variabelen

	Uitstroom na 1 maand (%)	Niet uitgestroomd na 12 maanden (%)	Mediaan duurtijd tot 1 ^{ste} uitstroom (maanden)
Leeftijd			
<25 jaar	27,5	32,4	4,2
25-29 jaar	22,7	41,3	7,3
30-44 jaar	18,8	49,2	11,5
45 en + jaar	12,9	63,1	>12
Jaar van instroom			
Januari 2003	17,3	52,6	>12
Januari 2005	19,3	48,3	10,9
Januari 2007	23,5	39,6	6,7
Studieniveau			
Laag	18,0	51,1	>12
Midden	20,0	46,7	9,6
Hoog	21,9	42,3	7,8

Snellere uitstroom bij jongeren

De snelheid van uitstroom uit de arbeidsreserve wordt sterk bepaald door de leeftijd, met een sterk dalende uitstroomsnelheid naarmate de leeftijd toeneemt. Van de jongeren (<25 jaar) stroomt 27,5% van de ingeschreven NWWZ de eerste maand na inschrijving uit naar werk, het percentage daalt sterk met de leeftijd en bedraagt nog slechts 12,9% voor de 45-plussers (cijfers in tabel 1). Dit resulteert na 12 maanden in grote verschillen in het aandeel 'nog niet uitgestroomde NWWZ': bijna één op drie jongeren (32,4%) heeft een jaar na de inschrijving geen enkele job gehad, bij de ouderen is dit bijna twee op drie (63,1%). De mediaan geeft aan dat de helft van de werkzoekende jongeren een eerste job vinden na 4,2 maanden. Vanaf 30 jaar wordt dit bijna een jaar (11,5 maanden) en het stijgt tot boven het jaar voor de 45-plussers.

Naast de grote verschillen tussen de leeftijdsgroepen, is er ook een polarisatie binnen de leeftijdsgroepen. Er is telkens een deel 'snelle uitstromers' (reeds 'uit' na 1 maand) en een deel 'zittenblijvers' (nog 'in' na 12 maanden). Maar zelfs bij de jongeren ligt het aandeel 'zittenblijvers' (32,4%) reeds hoger (5 procentpunten) dan het aandeel 'snelle uitstromers' (27,5%)

¹ Gebaseerd op 'VDAB papers' nr. 1: '(meer) Ouderen aan het werk', zie VDAB website voor integrale versie

en dit verschil -met meer 'zittenblijvers' dan 'snelle uitstromers'- wordt snel groter: bijna 20 procentpunten bij de 25-29 jarigen, 30 procentpunten bij de 30-44 jarigen en zelfs 50 procentpunten bij de 45-plussers.

Sterk verbeterde uitstroom in 2007

Uit de cijfers in tabel 1 blijkt duidelijk dat de uitstroomkans toegenomen is met de tijd. De uitstroom na de eerste maand is gestegen van 17,3% in 2003 over 19,3% in 2005 tot 23,5% in 2007. Dit resulteert in 2003 in een aandeel 'nog niet uitgestroomd na 12 maanden' van 52,6%, maar voor de cohorte van 2007 is dit aandeel sterk gedaald en bedraagt iets minder dan 40%.

Het grote verschil tussen de jaren 2003 en 2005 enerzijds en 2007 anderzijds blijkt ook uit de mediaan duurtijd. In 2003 duurde het (meer dan) 12 maanden vooraleer de helft de eerste keer was uitgestroomd. Voor de cohorte van januari 2005 was dit al iets minder (10,9 maanden), maar dit was veel lager voor de NWWZ van januari 2007 waarvan de helft reeds na 6,7 maanden was uitgestroomd naar werk.

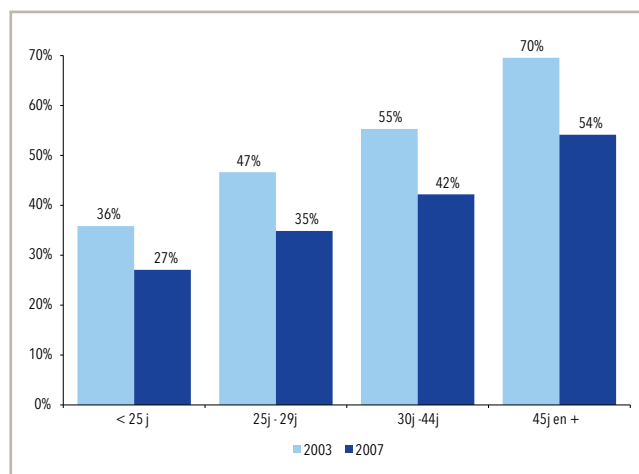
Deze gegevens tonen duidelijk het effect aan van het jaar van inschrijving met een snellere uitstroom van werkzoekenden door de betere conjunctuur en wellicht het versterkte activeeringsbeleid via de 'sluitende aanpak'.

Ouderen profiteren meer van betere conjunctuur

Het effect van het jaar van inschrijving is beduidend sterker bij de ouderen. De jongeren stromen ieder jaar wel veel sneller uit, maar dit leeftijdseffect wordt relatief weinig versterkt door het jaar van inschrijving. Bij de jongeren (<25 jaar) ingeschreven in 2003 ligt het aandeel 'nog niet uitgestroomd na 12 maanden' 8,8 procentpunten hoger dan bij de jongeren ingeschreven in 2007, bij de 45-plussers bedraagt dit verschil 15,4 procentpunten.

Het blijkt dus dat de verbeterde conjunctuur de werkgevers aanzet om iets sneller bepaalde kansengroepen zoals de ouderen aan te werven. Anderzijds is het wellicht ook zo dat de interimarbeid zelfs bij laagconjunctuur een stevige bodem legt onder de arbeidsvraag voor de jongeren waardoor ze ook dan sneller uitstromen dan de oudere leeftijdsgroepen.

Figuur 1: De niet-uitstroom na 12 maand volgens jaar van instroom en leeftijd

Ook hooggeschoolden hebben het moeilijk

Uiteraard stijgt de uitstroomsnelheid met het studieniveau maar dit effect blijkt relatief zwak, met kleinere verschillen tussen de hoog- en laaggeschoolden dan tussen jongeren en ouderen. Het aandeel 'nooit uitgestroomd na 12 maanden' loopt op van 42,3% bij de hooggeschoolden naar 46,7% bij de middengeschoolden en 51,1% bij de laaggeschoolden. Uiteraard zegt dit niets over de duurzaamheid van de uitstroom. De mediaan duurtijd toont wel een sterker verschil: bij de hooggeschoolden duurt het 7,8 maanden (toch beduidend meer dan bij de jongeren met 4,2 maanden!) eer de helft de eerste keer uitgestroomd is, bij de laaggeschoolden duurt dit meer dan 12 maanden.

Zoals ook bij de leeftijd vastgesteld, is er ook een groot verschil binnen de studieniveaus met een sterke polarisatie tussen een klein aandeel 'snelle uitstromers' ('uit' na 1 maand) en een veel groter aandeel 'zittenblijvers' (nog 'in' na 12 maand). Zelfs bij de hooggeschoolden ligt het aandeel 'zittenblijvers' (42%) bijna dubbel zo hoog als het aandeel 'snelle uitstromers' (22%); bij de laaggeschoolden is dit bijna het drievoudige (51% 'zittenblijvers' tegenover 18% 'snelle uitstromers').

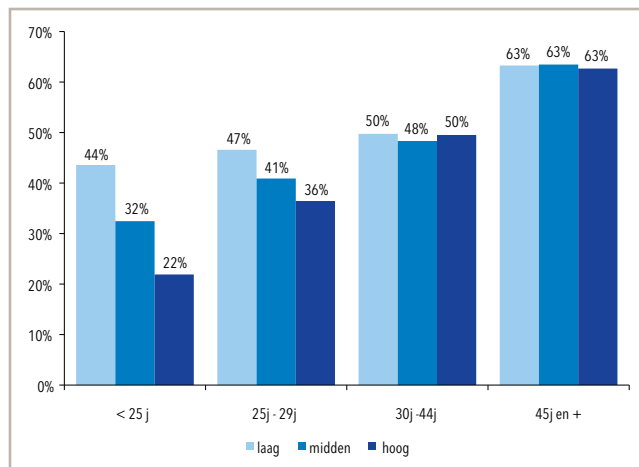
De relatief kleine verschillen volgens studieniveau hebben te maken met de eerder lage uitstroomsnelheid van de hooggeschoolden. Zeker tegenover de jongeren presteren ze zeer matig. Een mogelijke verklaring is de specifieke situatie van de groep hooggeschoolde werkzoekenden bij wie de langere aanwervingsprocedures en de gemiddeld hogere lonen een rem kunnen zijn op een vlugge reïntegratie, zeker wanneer ook de leeftijd voor potentiële werkgevers een belemmering vormt.

Studieniveau heeft geen invloed meer vanaf 30 jaar

Het is zeer opvallend dat het verschil in uitstroomsnelheid tussen hoog- en laaggeschoolden nagenoeg volledig verdwijnt vanaf 30 jaar. Na 12 maanden is er bij de jongeren (tot 29 jaar) nog een zeer groot verschil tussen hoog- en laaggeschoolden, maar dit verschil verdwijnt volledig bij de 30-44 jarigen en bij de 45-plussers. Vanaf 30 jaar heeft het onderwijsniveau geen effect meer op de uitstroomsnelheid.

De leeftijd is zo een doorslaggevende factor voor een snelle aanwerving (en dito uitstroom) dat de invloed van het onderwijsniveau volledig verdwijnt. In de praktijk betekent dit dat een laaggeschoolde jongere (<30 jaar) een grotere kans heeft op een snelle uitstroom dan een hooggeschoolde oudere (>30 jaar). Mogelijks speelt de grotere bereidheid van jongeren om aan de slag te gaan via interimarbeid hierbij een belangrijke rol. Anderzijds kan men ook aannemen dat het belang van het studieniveau en het specifieke diploma vermindert met de toenemende leeftijd en dat de opgedane werkervaring, de verworven competenties in andere jobs, maar ook de bijkomende opleidingen, belangrijker worden bij de aanwerving. Hoewel laaggeschoolden in het algemeen een hoger werkloosheidsrisico hebben, geraken de laaggeschoolde 30-plussers ingeval van werkloosheid even snel terug aan het werk als hooggeschoolden, maar dit laat geen uitspraak toe over de duurzaamheid van de tewerkstelling en evenmin over de loon- en arbeidsvoorwaarden.

Figuur 2: De niet-uitstroom na 12 maand volgens studieniveau en leeftijd

Conclusies

Van de onderzochte variabelen heeft 'leeftijd' duidelijk het sterkste effect op de uitstroomsnelheid van werkzoekenden. Jongeren stromen relatief snel uit de arbeidsreserve, omdat ze goedkoper en flexibeler zijn maar ongetwijfeld ook omdat ze zelf bereid zijn tijdelijke jobs te aanvaarden die een belangrijk deel uitmaken van het aangeboden arbeidsvolume. De vele interimarbeid legt een stevige bodem onder de arbeidsvraag waardoor jongeren ook in laagconjunctuur relatief vlug een job vinden. De conjunctuur (de variabele 'jaar van inschrijving') heeft dan ook minder effect op de uitstroomsnelheid van jongeren dan van ouderen, die duidelijk vlugger uitstromen in de periode van hoogconjunctuur (2007).

Maar niet alle werkzoekende jongeren stromen snel uit de arbeidsreserve. Ook bij hen is er een groter deel (32%) dat lange tijd (minstens 12 maanden) in de arbeidsreserve blijft zonder één job gevonden te hebben dan het deel (27%) dat zeer vlug uitstroomt (na een maand). Deze polarisatie tussen een deel 'snelle uitstromers' en een nog groter deel 'zittenblijvers' vinden we terug binnen alle subgroepen (alle leeftijdsgroepen en alle studieniveaus).

Het effect van de conjunctuur is opvallend. De uitstroomsnelheid van werkzoekenden is duidelijk toegenomen tussen 2005 en 2007, met een bijna halvering van de mediaan duurtijd tussen 2003 en 2007. Het nieuwe activeringsbeleid sinds 2005 (sluitende aanpak, intensieve bemiddeling, automatische vacaturematching) heeft wellicht ook een rol gespeeld, en heeft het conjunctuureffect nog versterkt. De snellere uitstroom van ouderen bij een gunstige conjunctuur laat ook vermoeden dat de arbeidsschaarste de werkgevers meer aanzet om te recruter onder werkzoekenden uit de kansengroepen.

Ook het 'studieniveau' heeft een effect op de uitstroomsnelheid van werkzoekenden. Zoals te verwachten neemt de uitstroomsnelheid toe met het studieniveau, maar het effect van deze variabele is relatief zwak met weinig verschil tussen laag-, midden- en hooggeschoolden. In combinatie met de leeftijd verandert het beeld grondig. Bij de jongeren tot 30 jaar heeft het studieniveau wel een groot effect op de uitstroomsnelheid die veel hoger ligt bij de hooggeschoolden. Maar boven de 30 jaar speelt studieniveau geen rol meer in het uitstroompatroon van werkzoekenden, dat dan wellicht vooral bepaald wordt door werkervaring en specifieke beroepscompetenties.

Opvallend is ook hier de sterke polarisatie binnen de subgroepen. Zelfs bij de hooggeschoolden ligt het aandeel 'zittenblijvers' (geen enkele job een jaar na de inschrijving) dubbel zo hoog als het aandeel 'snelle uitstromers' (eerste job binnen de maand na inschrijving).

Meer informatie:

VDAB, Studiedienst,
Keizerslaan 11, 1000 Brussel
Tel. 011 26 48 55
E-mail: studiedienst@vdab.be
www.vdab.be/trends/onderzoekt/